

τράφους του παρὰ τῷ τάφῳ τοῦ ἡγεμόνος των. Ὁ ἱερεὺς ἐκλαυσεν ἐκ κατανύξεως. Οἱ ἐκδικηταὶ μετὰ ταῦτα περιέμειναν τὰς διατάξεις τῶν δικαστῶν· ἀνεκοινώθη δ' αὐτοῖς ὅτι, ἐπειδὴ δὲν ἔδειξαν τὸ σέβας ὅπερ ὀφείλεται τῇ πόλει καὶ τῇ κυβερνήσει, καταδικάζονται νὰ ποιήσωσι χάρα·κίρι. Διηρέθησαν οὖν εἰς τέσσαρας ὁμίλους καὶ ἐτέθησαν ὑπὸ τὴν ἐπιτήρησιν τεσσάρων δαΐμοιο, εἰς τὴν αἰκίαν δὲ τούτων καὶ ἐπὶ παρουσίᾳ ἀξιωματικῶν τοῦ σογού, ἐφύνευσαν ἑαυτοὺς ἐκθύμως. Τὰ σώματά των μετεκομίσθησαν εἰς Σαγγακούζι καὶ ἐτάφησαν παρὰ τῷ τάφῳ τοῦ ἄρχοντος Τακουέ· ἔκτοτε δὲ ὁ λαὸς δὲν ἔπαυσεν ἐπισκεπτόμενος τοὺς τάφους των, κοσμῶν μὲ μικροὺς κλάδους καὶ καίων θυμίαμα. Πρῶτος προσῆλθεν ὁ ἀνὴρ τῆς πατριᾶς τοῦ Σατσούμα, ὁ ὕβρισε τὸν Κουρανοσουκέ ὅτε οὗτος προσεποιεῖτο ὅτι κοιμᾶται εἰς ῥυάκιον· διεκήρυξε δ' ὅτι ἦλθεν ἵνα ὁμολογήσῃ ὅτι εἶχεν ὕβρισει τὸν ἅγιον τοῦτον μάρτυρα καὶ νὰ ἐξιλεώσῃ τὴν ἁμαρτίαν του. Ταῦτα εἰπὼν ἀνέσπασε τὸ ἐγγχειρίδιόν του καὶ ἤνοιξε τὴν κοιλίαν του· ἐτέθη δὲ καὶ αὐτὸς εἰς τὸν αὐτὸν τάφον.

Τοιαύτη εἶναι ἡ τραγωδία τῶν πιστῶν ἐκδικητῶν, γνωστῶν ἐν Ἰέδω ὑπὸ τὸ ὄνομα τῶν τεσσαράκοντα ἐπτὰ. Καθ' ἃ μοι λέγουσιν, εἰς τὸ μέρος τοῦτο τῆς Ἰαπωνίας ἅπαντες, ἄνδρες καὶ γυναῖκες, ἠξεύρουσιν αὐτήν, ἡ δὲ παράδοσις μετεδόθη ἀπὸ γενναίας εἰς γενεάν καὶ πιθανὸν ὁ Κ. Μίτφορντ ἠρύσθη ἐν τοῖς δαιμόδεσι μύθοις τὰ στοιχεῖα τοῦ ἀπλοῦ καὶ παθητικοῦ διηγήματός του (*Tales old of Japan*)· ἀλλὰ τὰ κυριώτερα γεγονότα βάσιν ἔχουσι ἐγγραφα αὐθεντικώτατα. Ἐν τῷ ναῷ τοῦ Σαγγακούζι διατηροῦσιν ὡς λείψανά τὰ ἐνδύματα καὶ τὰ ὅπλα τῶν τεσσαράκοντα ἐπτὰ, ὁ δὲ Κ. Μίτφορντ ἐρευνῶν ἐν αὐτοῖς ἀνεκάλυψεν ἐγγραφάτινα, ἰδίως θραχεῖαν μὲν ἀλλὰ πλήρη ἀφήγησιν τῶν γεγονότων ὧν ἕνεκεν ἀπεράσισαν ἐκεῖνοι νὰ ἐκδικηθῶσι τὸν κύριόν των. Ἀντίγραφον τοῦ ὑπομνήματος τούτου εὗρέθη ἐπὶ τοῦ σώματος ἐκάστου τῶν ἐκδικητῶν τοῦ Τακουμή. Ἄλλως δὲ ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ

τοῦτο συνεθίζουσιν οἱ ἄνθρωποι οἱ ἐπιδιώκοντες σχέδια ἐν οἷς διακυβεύεται ἡ ζωὴ. Περί πολλοῦ ποιούμενοι τῆς τιμῆς των, φροντίζουσι νὰ διατυπώσωσιν ἐν ἐγγράφῳ, ὅπερ φέρουσιν ἐφ' ἑαυτῶν, τοὺς λόγους τῶν πράξεών των. Συγγραφεῖς τινες περὶ Ἰαπωνίας διαπραγματευθέντες ἀναφέρουσι τὸ αἵματηρὸν τοῦτο ἐπεισόδιον· ἀλλ' ὁ νεαρὸς Ἀγγλὸς Ἰαπωνολόγος ἔχει τὴν ἀξίαν ὅτι πρῶτος ἔκαμεν αὐτὸ γνωστὸν εἰς τοὺς πολλούς.

Ἡ ἱστορία τῶν τεσσαράκοντα ἐπτὰ καὶ τὸ σέβας δι' οὗ ὁ λαὸς περιβάλλει τοὺς τάφους τῆς Τακανάβας διαχέουσιν ἄπλετον φῶς ἐπὶ τῶν ἡθῶν καὶ ἐθίμων τῆς χώρας, οἷα ἦσαν οὐ πρὸ πολλοῦ καὶ οἷα νῦν εὗρίσκει τις ἐν τῷ πλείστῳ μέρει τοῦ ἔθνους, ὡς καὶ ἐπὶ τῶν ἐπικρατουσῶν ἰδεῶν ἐν τοῖς νῦν χρόνοις. «Ἐφάγομεν, λέγουσιν ἐν τῇ δικαιολογίᾳ ἣν ἀπέτειναν εἰς τὴν σκιάν τοῦ Τακουμή καὶ ἣν εὗρον ἐπὶ τῶν σωμάτων αὐτῶν, ἐφάγομεν τὸ ψωμί σας.» Οὗτος ὁ λόγος τῆς διαγωγῆς των. Ὡς πιστοὶ δοῦλοι καὶ τίμιοι ἱππῶται ὤφειλον νὰ ἐκδικηθῶσι τὸν θάνατον τοῦ ἄρχοντός των· ἀναφέρουσι δὲ ἐντολὴν τοῦ Κομφουκίου: *Δὲν πρέπει νὰ ζῇς ὑπὸ τὸν αὐτὸν οὐρανόν, οὔτε νὰ πατῇς τὴν αὐτὴν γῆν ἣν καὶ ὁ ἐχθρὸς τοῦ πατρὸς ἢ ἄρχοντός σου.* Πῶς, λέγουσι, θὰ ἐδυνάμεθα ν' ἀπαγγείλωμεν τὸν στίχον τοῦτον δίχως νὰ ἐρυθριάσωμεν; Ἡ κοινὴ γνώμη ἐπιδοκιμάζει τὴν διαγωγὴν των, ὁ δὲ λαὸς καὶ οἱ δαΐμοιο θαυμάζουσι τὴν πίστιν ταύτην πρὸς ἄρχοντα ἐκτραπέντα εἰς τὰ ἔσχατα. Πρὸ τριετίας ἀνήρ τις, ἀφ' οὗ ἐδεήθη πρὸ τοῦ τάφου τοῦ νέου Σικάρα, τοῦ υἱοῦ τοῦ Κουρανοσουκέ, ἠνέωξε τὴν κοιλίαν του· ἐπειδὴ δὲ ἡ πληγὴ δὲν ἦν θανάσιμος, ἔκοψε τὸν λάρυγγά του. Χάρτης, εὗρεθεις ἐπ' αὐτοῦ, ἔλεγεν ὅτι οὗτος ἦν ἐκδικητὴς καὶ ἐπεπόθησε νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν πατριάν τοῦ Σοσιού, ὅτι ἡ αἰτησίς του ἀπερρίφθη, ὅτι δὲν ἤθελε νὰ δουλεύσῃ οὐδενὶ κυρίῳ καὶ ὅτι ἦλθε ν' ἀποθάνῃ παρὰ τῷ τάφῳ τῶν γενναίων· συνέβη δὲ τοῦτο τῷ 1868.

Σήμερον ἐπεσκέφθημεν τὸ μέρος τοῦτο, ἀπέχον βήματά τινα ἀπὸ τῆς πρεσβείας. Ἀνελθόντες τὸν βουνὸν διήλθομεν πλησίον τῆς πηγῆς ἐν ᾗ ἐπλυναν τὴν κεφαλὴν τοῦ Τακουμή. Τὸ συμβᾶν ὑπενθυμίζει ἐπιγραφὴ. Ἀνωτέρω κεῖται περίβολος μικρὸς, διατηρούμενος λίαν καθαρῶς καὶ ἔχων ὠραία δένδρα· ἐν αὐτῷ δὲ ὑπάρχουσι τεσσαράκοντα ὀκτὼ ἐπιτύμβιοι λίθοι τεθειμένοι κατὰ καθέτον τῆς κιγκλίδος. Εἰς μικροὺς κυάθους ὑπάρχει ὕδωρ, ἐκεῖ δὲ καίουσι τὸ θυμίαμα. Πλησίον τῆς εἰσόδου ὑφούται μεγαλοπρεπὲς τὸ μνημεῖον τοῦ ἀρχοντος Τακουμή· μικροὶ δὲ κλάδοι δένδρων, κομιζόμενοι ὑπὸ τῶν πιστῶν αὐτοῦ ἢ ἀγιότης τοῦ μέρους ἀδιαλείπτως ἐλκύει, ἐκόσμου τὸ τελευταῖον ἔσουλον τῶν τριάκοντα ἑπτὰ.

Εἰς παρεκκλήσιόν τι βλέπεις ξύλινα ἀγάλματα, κεχρωματισμένα ἢ βερνικωμένα, τῶν μεγάλων τούτων δημῶν ἡρώων καὶ τοῦ κυρίου τῶν· παρίστανται δὲ οὗτοι ὠπλισμένοι κατὰ τὴν ὥραν τῆς πάλης. Τὰ ἀγάλματα ταῦτα εἰσὶν ἀριστουργήματα, ἄξια τῶν Ἰσπανῶν ἐρμολύφων τοῦ δεκάτου ἐβδόμου αἰῶνος.

(9 Σεπτεμβρίου). Τὴν ἐσπέραν ταύτην δειπνοῦμεν παρὰ τῷ Σάβα Ναμπουγιόση, παυθέντι, ὡς εἶδομεν, τῶν ὑψηλῶν καθηκόντων του καὶ ζῶντι βίον φιλοσόφου, σοφοῦ, καλλιτέχνου ἐν τῷ ὠραίῳ γίασκῃ του, κειμένῳ εἰς ἀπόστασιν τεσσάρων μιλίων ἀπὸ τῆς πρεσβείας καὶ πλησίον τῆς εὐρωπαϊκῆς συνοικίας.

Ἡ πρόσκλησις ἦτο διὰ τὴν πέμπτην ὥραν, ἀφίχθημεν δὲ μετὰ μικρὸν εἰς τὴν τιμητικὴν θύραν τοῦ παλατίου. Ὅπως εἰς ἀπάσας τὰς τοιοῦτου εἶδους κατοικίας, ἡ αὐλὴ ἔχει χονδροῦς χάλικας ἐφ' ὧν ἀδύνατον νὰ βαδίσῃ τις δίχως νὰ ἐλκύσῃ τὴν προσοχὴν τῶν φυλάκων· μικρὰ ἀτραπὸς φέρει εἰς τὰ περίξ τοῦ οἴκηματος, ὅπου εἰσέρχεται τις διὰ δευτέρας θύρας, ἥς τὰ δύο φύλλα, ἀνοικτὰ ὄντα κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην, εἰσὶν, ὡς καὶ τὰ τῆς τιμητικῆς θύρας, δυνατόν καὶ

βαρέα καὶ εἰς τινα μέρη ἔχουσι πλῆκας καὶ καρφία ἐξ ὀρειχάλκου ἢ σιδήρου. Δύο ἢ τρεῖς ὑπηρεταὶ κάθονται ἀκίνητοι πρὸ περιφράγματος, ἐμποδίζοντος τὸ βλέμμα νὰ εἰσδύσῃ ἐν τῷ ἐσωτερικῷ. Εὐγενεῖς μὲ δύο στίφη ὑποδέχονται ἡμᾶς καὶ διὰ μικρῶν διόδων, ὁμοιαζουσῶν πρὸς τὰ δρύγματα φρουρίου, ὁδηγοῦσιν ἡμᾶς εἰς τὸ δωμάτιον τῆς πρώτης ὀροφῆς, εἰς ὃ μ' εἶχεν ὑποδεχθῇ ὁ Σάβας κατὰ τὴν πρώτην μου ἐπίσκεψιν· εἶναι δὲ τοῦτο μέγα καὶ ἐξ αὐτοῦ βλέπει τις τὸν ὠραιότατον κήπον. Ὁ οἰκοδεσπότης προσκαλεῖ ἡμᾶς ν' ἀναβῶμεν εἰς τὸ στέγασμα, ὅθεν φαίνεται μέρος τῆς Ἰέδου· πλὴν μ' ἐκπλήττει κυρίως τὸ γίασκῃ ὁρῶμενον κατ' εὐθείαν γραμμὴν — ἀληθὲς δαίδαλος διαφόρων οἰκημάτων χωριστῶν μὲν, συνδεδεμένων ὁμῶς ὑπὸ συρίγγων κεκαλυμμένων, ὧν βλέπει τις ἐλίσσόμενα τὰ στεγάσματα μετὰ τῶν διαφόρων διαστάσεων οἰκοδομῶν, κεχωρισμένων ἀπ' ἀλλήλων διὰ στενῶν δρομίσκων· ῥίπτων δὲ τις ἐν αὐτοῖς τὸ βλέμμα βλέπει μόνον σωρὸν συγκεχυμένον βαρεῶν καὶ μελαινῶν στεγῶν. Ὁ τύπος τῆς ἀλλοκοτοῦ ταύτης οἰκοδομῆς ἀπαντᾷται εἰς τὰ παλάτια τῶν μεγιστάνων· εἶναι δὲ ἐχέγγυον ἀσφαλείας ἢ τουλάχιστον παρέχει τελευταίαν ἐλπίδα σωτηρίας ἐν ᾗ περιπτώσει, συνεχεῖς ἄλλοτε, ἀνθρώποι ὑπὸ πολιτικῶν ἀντιζηλιῶν ἢ ὑπὸ τοῦ πύθου τῆς ἐκδικήσεως ὁρμώμενοι θὰ κατῴρθουν νὰ εἰσδύσωσιν εἰς τὴν αὐλήν.

Ὁ Σάβας κατόπιν ὠδήγησεν ἡμᾶς εἰς παρακείμενον δωμάτιον· ἔστησαν δὲ χαμηλὴν τράπεζαν ἐφ' ἧς εἰσὶν ἐκτεθειμένα φιλαρέσκως καὶ μετὰ τῆς τοῦ Ἰάπωνας διακρινούσης καλαισθησίας χρώματα διαλελυμένα, μελάνη τῆς Κίνας, χρωστικαὶ καὶ μεγάλα φύλλα χάρτου. Νεαρὰ γυνή, σύζυγος σαμουράη τοῦ Σάβα, ἀρχεται ἀμέσως τοῦ ἔργου· φύλλον χάρτου στερεοῦται διὰ μεγάλου ὄγκου κρυστάλλου, ἡ δὲ νεαρὰ γυνὴ διὰ χειρὸς τολμηρᾶς καὶ ἀσφαλοῦς χαράττει κατὰ πρῶτον τοὺς κάλυκας, τὰ ἄνθη, τὰ φύλλα φυτοῦ, ἔπειτα συνδέει τὰ

δισπαρμένα στοιχεία ταῦτα καὶ ἀπολήγει εἰς τὸ στέλεχος καὶ τοὺς κλάδους. Στηρίζουσα τὸν ἐβελὸν ὁπωσοῦν ἰσχυρῶς καὶ μιν γνύουσα οὕτω τὸ χρῶμα ὅπερ πληροῖ τὸ ἄκρον εἰς τὸ πολὺ ἢ ὀλίγον ὕδωρ ὅπερ περιέχεται εἰς τὸ ἀνώτερον μέρος, κατορθοῖ διὰ μιᾶς καὶ μόνης προστριβῆς νὰ θέσῃ ἐπὶ τοῦ χάρτου δύο ἢ τρία διάφορα χρώματα· σχεδιάζει δὲ καὶ ζωγραφεῖ συγχρόνως μετὰ θαυμασίου ἀσφαλείας καὶ ταχύτητος. Εἰς δέκα, εἰς πέντε, εἰς τρία λεπτά τὸ σχεδίασμα ἐγένετο καὶ βεβαίως ἀξίζει νὰ τεθῇ ὡς κόσμημα εἰς τὸ δωμάτιον. Βεβαίως ταῦτα πάντα εἰσὶ μέθοδοι κατὰ μέγα μέρος μηχανικαί. Ὁ καλλιτέχνης, ἂν δύναται τις οὕτω νὰ εἴπῃ, ἔμαθεν ἀπὸ μνήμης ἀντικείμενά τινα ἅπερ ἀντιγράφει μηχανικῶς καὶ, συνεπεία συνεχοῦς γυμνάσεως, μετὰ θαυμασίας ἀκριθείας τὰ ἀντικείμενα δὲ ταῦτα εἰσὶ τὰ στοιχεία ἐξ ὧν θὰ σύγκηται τὸ σχεδίασμα τοῦ, ἀλλ' ἡ ἐφαρμογὴ αὐτῶν τῷ ἀνήκει. Εἶναι εἶδος παιδείας τοῦ πνεύματος καὶ μεγάλης τεχνικῆς εὐκολίας. Ζητεῖ νὰ ἐμβάλῃ εἰς ἀμχανίαν τοὺς θεατὰς, νὰ τοὺς ταραξῇ, ν' ἀφήσῃ αὐτοὺς ὅσον ἔνεστι περισσότερον χρόνον εἰς ἀμφιβολίαν, νὰ τοὺς καταπλήξῃ ὅταν θὰ δώσῃ τὴν τελευταίαν προστριβήν. Ὁ καλλιτέχνης, ὅπως μὴ δώσῃ καιρὸν σκέψεως, ὀφείλει νὰ ἐργασθῇ ταχέως· διὸ ἡ ταχύτης περὶ τὴν ἐκτέλεσιν ἀποδεικνύει μεγαλητέραν τὴν ἀξίαν τοῦ.

Μετὰ τὴν νεαρὰν γυναῖκα ἦλθεν ἡ σειρά τοῦ Σάββα· γελῶν δὲ πολὺ καὶ χειριζόμενος μετὰ μεγάλης ταχύτητος χονδρὸν χρωστήρα, θν βυθίζει ἀλληλοδιαδόχως εἰς τὸ κύπελλον καὶ εἰς τὸ στόμα τοῦ, κατορθοῖ εἰς ὀλίγα λεπτά νὰ γράψῃ θελκτικὴν εἰκόνα παριστῶσαν σύμπλεγμα ἱππέων. Ἦρχισεν ἀπὸ τῆς κεφαλῆς τοῦ ἵππου, ἔπειτα ἔφθασεν εἰς τὸν ἀναβάτην καὶ μετὰ ταῦτα εἰς τὰ ἰγνύα τῶν ἵππων καὶ οὕτω καθεξῆς. Ἀδύνατον νὰ μαντεύσῃ τις τὸ ἀντικείμενον τοῦ σχεδίασματος. Τέλος διὰ γραφῶν τινῶν συνήνωσε τὰ δισπαρμένα μέλη, προσ-

έθηκε συγχρόνως τὰς σκιάς καὶ οὕτως ἐτελείωσε τὸ μικρὸν ἀριστούργημά τοῦ.

Τὸ σκότος ἔθηκε τέρμα εἰς τὰ παίγνια ταῦτα, διότι δὲν δύναμαι ἄλλως νὰ ὀνομάσω αὐτὰ, ὁ δὲ ξενίζων ἡμᾶς ὠδήγησε καὶ αὐθις εἰς τὸ πρῶτον δωμάτιον, ὅπου εἶναι ἐστρωμένη τράπεζα καὶ ὅπου παρατέθη τὸ δεῖπνον. Φανοὶ ἀνηρτημένοι ἐκ τῆς ὀροφῆς καὶ δᾶδες εὐθέτως διατεθειμέναι ἐν τῷ κήπῳ, ὥστε ν' ἀντακλᾷ τὸ φῶς τῶν εἰς τὸ ἰχθυοτροφεῖον, καθιστῶσι μαγευτικωτέραν τὴν δι' ἐμὲ τόσον ἀλλόκοτον σκηνήν· εἶμεθα δὲ πέντε: ὁ ξενίζων, ὑπάλληλος ἀνώτερος τοῦ ὑπουργείου τῶν ἐξωτερικῶν, φίλος τῆς οἰκίας, ὁ Κ. Ἀδαμς, ὁ Κ. Σατὼβ καὶ ἐγώ. Ὁ υἱὸς τοῦ Σάββα καθὼς ἀδιάθετος δὲν προσήλθε. Συνέκειτο δὲ τὸ δεῖπνον ἀπὸ πληθὺν ἐδεσμάτων προσφερομένων ἐκάστῳ συνδαιτημόνι εἰς ποτήριον ἐξ ἀργίλου λεπτοῦ ὡς φύλλον χάρτου, ἦτοι ζωμὸν ἄριστον ὀρνίθων, παράδειπνα ὠδῶν, ἅτινα καταπλήττουσι μᾶλλον ἢ εὐαρεστοῦσι τὸν οὐρανίσκον, βραστοὺς καὶ ψητοὺς ἰχθῦς καὶ διάφορα ἄλλα, ὧν τὴν οὐσίαν δὲν δυνάμεθα νὰ μαντεύσωμεν — ἅπαντα καρυκευμένα μὲ ἐμβάσματα καλὰ καὶ ἀρωματικά ἐξ ἰχθύων. Ὡς εὖ ἠγμένοι, οὐδόλως βιάζουσι ἡμᾶς νὰ φάγωμεν, τοὺς δὲ ἐπαίνους μᾶς ὑπὲρ τοῦ δεῖνα ἢ δεῖνα ἐδέσματος οἱ συνδαιτημόνες δέχονται μετὰ φανερᾶς εὐχαριστήσεως, ἐπαναλαμβάνουσι καὶ σχολιάζουσιν. Ὁ οἶνος, σακὲ, κατασκευαζόμενος, νομίζω, ἐξ ὀρυζίου, δὲν μ' ἀρέσκει τόσον· ὑπάρχει δ' ἐπὶ τῆς τραπέζης ἐντὸς μικρᾶς φιάλης, ἐξ ἧς κερνώσιν εἰς μικρότατα κυμβία. Ἀπὸ δύο ὠρῶν δειπνοῦμεν, ἥδη δὲ, συμφώνως πρὸς τὴν ἐθιμοταξίαν τοῦ τόπου, οἱ συνδαιτημόνες ζητοῦσιν ὀρυζαν, ἥτοι εὐγενῶς δηλοῦσι τὴν ἐπιθυμίαν τῶν νὰ ἐγερωθῶσιν. Ἡ ἔρυζα παρατίθεται ἡμῖν ἐπὶ τετραγώνου δίσκου ἐξ ἐρυθρᾶς ῥητίνης μὲ τὸ περίφημον εἶδός, τὸν νοστιμώτερον ἰχθῦν θν τὰ ὕδατα τῆς Ἰαπωνίας τρέφουσι, καὶ μὲ ζωμὸν καὶ καρυκεύματα πολλὰ. Εἶναι ἡ ἀνθοδέσμη· διὸ οἱ δύο ἰχ-

χώριοι συνδαιτημένους ἐκδηλοῦσι τὴν εὐαρέσκειάν των.

Κατὰ τὸν δείπνον, ἐν τῇ παρακειμένῳ δωματίῳ, ἀνοικτῷ καθ' ὅλον τὸ μῆκος πρὸς τὸ μέρος τοῦ ἐστιατορίου καὶ μυστηριωδῶς φωτιζομένῳ διὰ φανῶν ἐκ λευκοῦ χάρτου, πέντε τυφλοὶ, ἐπὶ ψιάθων καθήμενοι, παιανίζουσι μουσικὴν. Τὰ ὄργανά των ὁμοιάζουσι πρὸς τὸ ἡμέτερον *zither* (zither), τὸ τόσον προσφιλὲς εἰς τὰ ἄρη τῆς Στυρίας, καὶ πρὸς βιολίον· ἐνίοτε δὲ συνοδεύουσι τὴν μουσικὴν δι' ᾠμάτων. Τ' ᾠματα ταῦτα εἰσὶν ὁπωσοῦν μονότονα, οὐδόλως ὁμῶς δυσάρεστα. Αἱ φράσεις ἐπαναλαμβάνονται, νομίζει δὲ τις ὅτι οἱ ἀοιδοὶ ζητοῦσι μελωδίας καὶ δὲν δύνανται νὰ εὕρωσιν. Ἄριστος μουσικὸς εἶναι ὁ αὐλητής. Μετὰ μικρὸν εἰσέδυσεν ἐν τῷ δωματίῳ καὶ ἐκάθησε συνεσταλμένως, τὰ νῶτα ἔχουσα πρὸς ἡμᾶς ἐστραμμένα, νεαρὰ γυνή, ἥτις βεβαίως ἦν μεγάλη κυρία· ἦν δὲ τῶν τοῦ Σάββα ἡ νόμφη, ἣν ἀναμφιδόλως μετὰ κόπου ἔπεισαν νὰ φανῇ εἰς τοὺς βαρβάρους καὶ ἔκρουε τὸ αὐτὸ ὄργανον οἶον καὶ εἰς τῶν τυφλῶν. Ἐξεπλάγην μὲν ἅπαντες διὰ τὴν τέχνην τῆς ἐσήμαινε δὲ τὸ μέτρον καὶ προδήλως δικύβυνε τοὺς λοιποὺς μουσικοὺς. Ὁ γεραιὸς Σάββας ἦν εἰς ἔκστασιν καὶ δὲν ἔπαυσεν ἐπαινῶν τὴν τέχνην τῆς νόμφης τοῦ· δυστυχῶς δὲ μόνον τὴν τέχνην τῆς ἐδυνήθημεν νὰ θαυμάσωμεν καὶ ὄχι καὶ τὴν καλλονὴν τῆς, διότι ἅμα τελειώσαντος τοῦ τεμαχίου ἐγένετο ἄφαντος δίχως νὰ καταδεχθῇ νὰ ἔλθῃ εἰς τὸ ἐστιατόριον, οὐδὲ νὰ στρέψῃ ἅπαξ πρὸς ἡμᾶς. Ἐν τούτοις θελκτικὸν ἦν τὸ θέαμα τῆς νεαρᾶς ταύτης γυναικὸς ἐνοκλαζούσης ἐνώπιον τῶν πέντε τυφλῶν, μετὰ τῆς λευκοφαίου μεταξωτῆς ἐσθῆτός τῆς καὶ τῆς ἐρυθρᾶς ζώνης τῆς, ἐχούσης τὴν κεφαλὴν κεκλιμένην ἐλαφρῶς ἐπὶ τοῦ ὄργανου τῆς, ὡραῖα χαρακτηριστικὰ, ἐξ ὧν ἐδυνήθημεν νὰ ἴδωμεν, μικρὸν οὖς καὶ μικρὰς χεῖρας.

Μετὰ τὸ δείπνον, κομισάντων καὶ αὐθις χρωστῆρας καὶ χρώματα, ὁ οἰκοδεσπότης καὶ τοῦ σαμουράη ἡ σύζυγος ἤρχισαν νὰ

ἐργάζωνται δεξιῶς πάνυ καὶ συνεπλήρωσαν δι' ἄλλων εἰκόνων τὴν μικρὰν συλλογὴν, ἣν εὐπρεστήθησαν νὰ δωρήσωσιν ἡμῖν.

Εἶναι ἐννάτη καὶ ἡμίση ὥρα, ὃ ἐστὶ μεσονύκτιον ἐν τῇ γῶρᾳ ταύτῃ. Ἀπεχαιρέτισαμεν ὅθεν τοὺς ξενίσκοντας ἡμᾶς καὶ ἀγοῦ διήλθομεν διὰ διαφόρων διαύλων καὶ ἀντιθαλάμων, φωτιζομένων ὑπὸ μεγάλων κηρίων τεθειμένων ἐπὶ χαλκίνων φανῶν, φθάνομεν εἰς τὴν αὐλὴν, εἰς ἣν περιμένουσιν ἡμᾶς ἡ ἁμαξία τοῦ Κ. Ἀδαμς, ὁ εἰσαγγελεύς του, οἱ Ἰάπωνες φύλακες καὶ οἱ ἱποκόμοι τῆς πρεσβείας.

Ὅφειλομεν νὰ διέλθωμεν μέγα μέρος τῆς πόλεως, πρῶτον δ' ἤδη βλέπω τὴν Ἰέδον νύκτα. Συνήθως ἀποφεύγουσι τοὺς νυκτερινοὺς περιπάτους, ἐκτὸς δὲ κατεπειγούσης ἀνάγκης, ἀπαγορεύεται, χάριν αὐτῆς τῆς ἀσφαλείας των, εἰς τοὺς ὀλίγους ἐν Τσουκίζῃ παρεπιδημοῦντας Εὐρωπαίους ν' ἀπομακρυνθῶσι τῶν συνοικίδων των μετὰ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου. Οἱ ἐν τῇ πρεσβείᾳ, ἐκτὸς ἀπολύτου ἀνάγκης, οὐδέποτε ἐξέρχονται τὴν νύκτα. Κατ' αὐτὰς ἔτι τὰς ἀρχὰς τοῦ ἔτους τούτου, δύο Ἀγγλοὶ, διατρελοῦντες ἐν ὑπηρεσίᾳ τῆς Ἰαπωνικῆς κυβερνήσεως, καιρίως ἐτραυματίσθησαν καὶ κατέστησαν ἀνάπηροι διὰ παντός. Δὲν φοβοῦνται τοὺς κλέπτας, ἀλλὰ σαμουράη τινὲς δυνατὸν νὰ ἐρεθισθῶσιν, ἐὰν μάλιστα ἦναι μεθυμένοι, ἅμα ἴδωσιν Εὐρωπαῖον καὶ νὰ ἐπέλθῃ αὐτοῖς ὀρεῖς νὰ κατασπαράξωσι τὸν ἄνθρωπον. Ὡστε, πρὶν ἐκκινήσωμεν, ἐλάβομεν τ' ἀπαιτούμενα μέτρα. Ὁ Ἀγγλὸς διαγγελεύς, ἀναβαίνων μέγαν ἵππον καὶ γίγας αὐτὸς ὢν, ἀκολουθεῖ τὴν ἁμαξίαν. Πέντε Ἰάπωνες ἵππεις ἀποτελοῦσι τὴν ὀπισθοφυλακὴν, εἰς δὲ τὴν ἐμπροσθοφυλακὴν. Εἰς διάστημα τριῶν ἢ τεσσάρων λεπτῶν οὗτος ἀντικαθίσταται ὑπὸ τινος τῶν συναδέλφων του περὶ πολλοῦ δ' οὗτοι ποιοῦνται τὸ περὶ τιμῆς ζήτημα καὶ ἕκαστος ἐπιζητεῖ τὴν ἐπικίνδυνον θέσιν ἥτις εἶναι εἰς τὴν προφυλακὴν, διότι ἂν πρόκηται νὰ προβληθῶμεν, ἡ προσβολὴ θὰ γίνῃ κατὰ

μέτωπον. Ὑπάρχει τι ἱπποτικὸν καὶ μεσαιωνικὸν ἐν τῇ ἀτμοσφαιρᾷ τῆς γῶρας ταύτης. Ἀρφοτέρωθεν τῆς ἀμάξης τρέχουσιν οἱ μπέττος (ἱπποκόμοι πῆς πρεσβείας) κρίζοντες *Τόπον, τόπον!* Ἱπποκόμοι καὶ ἵπποι φέρουσι φανούς κεχρωματισμένους, μεγάλας σφαίρας ἐκ χάρτου ἐν αἷς ὑπάρχει κηρίον. Ὁ ἄνθρωπος εἶναι χλιαρὸς, ὁ οὐρανὸς μέλας, ἀλλὰ τῇδε κακεῖσε βλέπει τις λάμποντα μονήρη ἀστέρα. Ὅλοι σχεδὸν αἱ αἰκίαι εἰσὶ κλεισταί, ἐνίστα δὲ κεχρωματισμένοι φανοὶ διαγέουσιν ἀμυδρὸν φῶς. Εἰς τὰς ἐξόδους τῶν διαφόρων συνοικιῶν βλέπομεν ἀνθρώπους ἐνόπλους, καθημένους εἰς τὰ φυλακεῖα· εἰς ὅλα δὲ τ' ἄλλα μέρη ἐπικρατεῖ σκότος. Οἱ ἵπποι σύρουσι τὴν ἀμαξάν καλπάζοντες, δίχως νὰ πετῇσιν οὐδὲν τινὰ τῶν καθυστερησάντων ἀνδρῶν· μετ' ὀλίγον δὲ καταβαίνομεν εἰς τὴν πρεσβείαν.

(10 Σεπτεμβρίου). Ὁ καιρὸς κατέστη ὀλίγον δροσερὸς, ἐπωφελοῦμεθα δ' αὐτὸν ὅπως ἐπισκεφθῶμεν τὸ Χαμαγοτέν, κατὰ γράμμα παράλιον ἀνάκτορον. Ἡ ἐξοχικὴ πυργόβαρις (*chateau*) τῶν σογούν ἱδρύται εἰς τὴν παραλίαν, ἐν μέσῳ ὠραίου ἄλσους, περιβεβλημένη ἀπὸ ὑψηλῶν τειχῶν· εἰσέρχεται τις δὲ δι' ὀχυρᾶς πύλης. Ὅτε ἦλθεν ἐν Ἰαπωνίαν ὁ δοῦξ τοῦ Ἐδιμβούργου, ὁ ἐν τῷ ἑαρινῷ ἐκείνῳ ἐν δικιτήματι τῶν ἐκπεποικυότων ἀρχόντων διαμείνας, τὸ ἐσωτερικὸν διεσκευάσθη εὐρωπαϊκῶς. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, ἥτις ἦμιν δὲν ἀπέγει πολὺ, ὁ ἄνεμος δὲν ἔπνεε πρὸς μεταρρυθμίσεις καὶ εὐρωπαϊκὰς ἀπομιμήσεις καὶ διελογίζοντο ἂν ἔπρεπε ν' ἀνεχθῶσιν ἢ νὰ ἐξοντώσῃ τοὺς παρεισάκτους λευκοὺς, κατὰ δὲ τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1868 ἐκράυγαζον: Ζήτω ὁ μικάδος καὶ ἐξορία οἱ ξένοι! ἐν τούτοις ἡ φρόνησις ἀπῆτει νὰ φανῶσιν ὅτι καλῶς ὑποδέχονται τὸν υἱὸν τῆς βασιλίσσης τῆς Ἀγγλίας, καὶ πρὸς τιμὴν τούτου οἱ μεγάλοι θάλαμοι τῆς πυργόβαριδος ἐκοσμήθησαν μὲ ἐπιπλα ἀπὸ ἀνακάρδιον (μαόνι), ἅτινα ἐκ Χόγκ-κόνγκ ἔφερον· δὲν ἐλησμόνη-

σαν δὲ καὶ πάντα τὰ ἐπιτραπέζια σκεύη καὶ τὰ κρύσταλλα. Ὅταν ὁ ὑπουργὸς τῶν ἐξωτερικῶν προσφέρῃ δείπνον εἰς τοὺς ἐν Ἰοκαχίμα ἐρχομένους ξένους πληρεξουσίου, τὰ γαστρονομικὰ ἐργαλεῖα δανείζεται ἀπὸ τοῦ Χαμαγοτέν καὶ κατὰ τὰς σπανίας ταύτας εὐκαιρίας ὁ Γάλλος ξενοδόχος τοῦ Τσουκιζῆ ἔχει τὴν μεγάλην τιμὴν νὰ ἐπιστατῇ εἰς τὴν παρασκευὴν τοῦ δείπνου. Χάρις εἰς τὸν τεχνίτην τοῦτον καὶ εἰς τὴν ἐπίσκεψιν τοῦ Βρεττανικοῦ πρίγκιπος, οἱ ἀνώτατοι ἀξιωματικοὶ ἐμυήθησαν εἰς τὰ σπουδαῖα μυστήρια τῆς εὐρωπαϊκῆς μαγειρικῆς· ἐπίσης δ' ἔμαθον νὰ χειρίζονται τὴν περόνην καὶ νὰ κáθηνται καλῶς ἐπὶ καθέδρας. Τὸ ξενοδοχεῖον τῆς Γαλλίας καὶ τὸ Χαμαγοτέν θὰ καταλάβωσι θέσιν ἐν τῇ ἱστορίᾳ τοῦ πολιτισμοῦ.

Ἐν τούτοις τῆς ἀδεξίως ἐξευρωπαϊσθείσης πυργόβαριδος προτιμῶ τὴν παράδεισον ὅστις διέμεινεν Ἰαπωνικῆς καὶ ὅστις συνίσταται ἀπὸ λαμπρὰ δένδρα, ἐπιχώματα, μικρὰς τεχνητὰς λίμνας, μικρὰ ἀκρωτήρια, γεφύρας ζευγνυούσας τοὺς ὄρους, φυσικὰς καὶ τεχνητὰς τοῦ ἐδάφους ἀνωμαλίας καὶ, μετὰ τῶν δένδρων, τὸν ὀρίζοντα τῆς θαλάσσης — πανταχοῦ μόνωσις καὶ σιγὴ.

(11 Σεπτεμβρίου). Δειπνοῦμεν παρὰ τῷ Ἰθακούρᾳ· ἀφικθέντες δὲ περὶ ὥραν ἑξοκάμην εἰς τὸ ἐν Σότο Ζίρο ἐνδικίτημά του, εἰσερχόμεθα διὰ τῆς μεγάλης θύρας εἰς τὴν κυρίως οἰκοδομὴν, διαβλίνομεν πρὸ δωδεκάδος ὑπηρετῶν ἐνοκλαζόντων καὶ ὀδηγούμεθα ὑπὸ εὐγενῶν φερόντων δύο ξίφη εἰς τὰ δωμάτια τοῦ ὑπουργοῦ. Ἐκτὸς στραγγύλης τραπέζης καὶ ἐξ ἐδρῶν, ἐπίτηδες τεθεισῶν, ἡ αἴθουσα, ὡς καὶ οἱ πολυάριθμοι θάλαμοι δὲ ὧν διέβημεν, οὐδόλως εἶχον ἐπιπλα, ἐξαιρουμένου τοῦ στανιδώματος εἰς ὃ θέτουν οἱ ξένοι τὰ ξίφη των. Μετ' αὐτὸ πολὺ ἀνήγγειλαν τὸ δείπνον, παρασκευασθὲν καὶ παρατεθὲν εὐρωπαϊκῶς. Ἐθαύμαζον τὴν ἐπισημειότητα τῶν ὑπηρετῶν, οἵτινες ἠλλαζον τὰ τρυβλία καὶ ἐξετέλουν ἅπασαν

τὴν ὑπηρεσίαν μετ' ἄκρας προσοχῆς, ἡσυχίας καὶ ταχύτητος.

Τὸ δείπνον καὶ ἡ συνδιάλεξις παρετάθησαν μέχρι τοῦ μεσονυκτίου, αἱ πέντε δ' αὐταὶ ὥραι παρήλθον ὡς λεπτά. Ὁ Ἰσακούρας, φιλόλογος ὢν τὴν ἐσπέραν ταύτην, ἐξεφράζετο εὐκόλως, συντόμως καὶ σαφῶς· μετὰ τοῦ δ' ἄλλων ἔλεγεν :

«Ὁ σκοπός μου εἶναι νὰ διατηρήσω ἐξωτερικῶς φιλικὰς σχέσεις καὶ νὰ ἐκτελέσω ἐν τῷ ἐσωτερικῷ μεγάλας μεταρρυθμίσεις.

«Δὲν εἶναι ἀληθὲς ὅτι ἡ Ἰαπωνία διετέλεσε πάντοτε κλειστὴ εἰς τοὺς ξένους. Δύο αἷτια ἐπέφεραν τὴν ἐκουσίαν μόνωσιν τῆς αὐτοκρατορίας· ἐν πρώτοις ὁ σφετερισμὸς τῆς ἀρχῆς ὑπὸ τῶν σογούν, οἵτινες ἐφοβοῦντο νὰ διακυβεύσῃ τὴν ἐξουσίαν των ἐρχόμενοι εἰς συνάφειαν πρὸς τοὺς ξένους, καὶ ἀκολούθως ἡ ἐπανάστασις τῶν χριστιανῶν (ὑπαινίσσεται τὴν ἐπανάστασιν τῶν χριστιανῶν κατοίκων τῆς Ἀρίμας καὶ τῆς Σιμαμπάρας πρὸς ἀνατολὰς τῆς Ναγκασάκης, ὠθηθέντων εἰς τοῦτο τῷ 1638 ὑπὸ τῶν ὠμοτήτων τοῦ διοικητοῦ). Ἐπανακτήσαντος τοῦ μικάδου τὸν θρόνον καὶ τὴν ἐξουσίαν, δὲν φοβεῖται οὗτος, ὡς οἱ σογούν, τὴν περιέργειαν τῶν ξένων.

«Ἡ ἐπιτυχία τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1868 καὶ ἡ συναίνεσις τῶν δύο μεγάλων πατριῶν Σατσούμα καὶ Χιοτσιού ὅπως θυσιάσῃ τὰ προνόμιά των ἀποδεικνύουσιν ὅτι ὁ μικάδος εἶναι σεβαστὸς παρὰ πᾶσι καὶ εἶναι ἀπόδειξις ὅτι οὐδόλως ἀπέσβεσε τὸ αἶσθημα τοῦτο τοῦ λαοῦ ὁ ὑπὸ τῶν σογούν ἐπὶ αἰῶνας σφετερισμὸς τῆς ἀρχῆς».

Ἐθίξαμεν τὸ ζήτημα περὶ τῶν περιηγήσεων τῶν Ἰαπώνων ἐν Εὐρώπῃ καὶ Ἀμερικῇ· προέβην δὲ εἰς τὸ νὰ παρατηρήσω τῷ ὑπουργῷ ὅτι καλλίτερον ἴσως θὰ ἦτο νὰ στείλῃ ἐκεῖ μᾶλλον ἄνδρας τινὰς ὠρίμους καὶ πεπαιδευμένους ἢ τόσους νέους ἀπαιδεύτους καὶ ἀπείρους, ἀνικάνους ν' ἀντιληφθῶσι τῶν πραγμάτων τῆς Εὐρώπης, ἄλλως δὲ καὶ ἐκτεθειμένους εἰς τοὺς κινδύνους τῆς ἀφθαρσίας τῶν μεγαλουπόλεων ἡμῶν.

Ὁ Ἰσακούρας ἀπήντησε : «Σοφοὶ εἶναι

οἱ λόγοι ὑμῶν. Ἐντούτοις οἱ νέοι οὗτοι φέρουσι καινὰς τινὰς ἰδέας καὶ διαδίδουσιν αὐτάς εἰς τὴν χώραν. Κατὰ τοῦτο αἱ περιηγήσεις των δύνανται νὰ φέρωσι καλὸν τι.»

Προσέθηκε δὲ, γελῶν πολὺ, ὡς πράττουσιν οἱ Ἰάπωνες :

«Χαίρομεν φήμην ἀνθρώπων ψευστῶν. Ψεῦσαι ὅμως ἦσαν οἱ σογούν, οἵτινες περὶ οὐδενὸς ἄλλου ἐφρόντιζον εἰμὴ πῶς νὰ φαίνωνται κυριάρχαι».

Τὰ μεταρρυθμιστικὰ ταῦτα σχέδια μόον εἰς ἡμᾶς δὲν ἐξέθηκεν ὁ Ἰσακούρας, ἀλλὰ καὶ εἰς πάντας τοὺς πλησιάζαντας αὐτόν. «Φοβεῖσθε, τοῖς ἔλεγεν, ἢ τινὲς ὑμῶν φοβεῖσθε ὅτι δὲν εἴμεθα ἱκανοὶ διὰ τὸ ἔργον καὶ ὅτι, ἂν ἀποτύχωμεν, οἱ ξένοι θὰ πάθωσι. Πλὴν ἡσυχάσετε. Ἐν Εὐρώπῃ τοὺς βασιλεῖς ἐκλέγουσιν οἱ λαοί· ἀλλ' ἐν Ἰαπωνίᾳ εἰσὶ πεπεισμένοι ὅτι ὁ αὐτοκράτωρ οὐρανόθεν ἐπέμφθη καὶ ὅτι οἱ ἄνθρωποι εἰσὶν δοῦλοί του. Διὸ οἱ πρίγκηπες καὶ οἱ σαμουράη πάντοτε ἐθεώρησαν τὸν μικάδον ὡς κύριόν των, εἰς ὃν ὀφείλουσι τυρλὴν ὑπακοήν. Τοιαύτη εἶναι ἡ βᾶσις τοῦ δημοσίου δικαίου ἡμῶν. Ἀπὸ πολλοῦ ἐγὼ καὶ οἱ φίλοι μου ἐμελετήσαμεν τὸ περὶ καταργήσεως τῆς ἐξουσίας τῶν δαίμιον· ἀλλ' ἦν τολμηρὴν λίαν τὸ ἐπιχειρῆσαι νὰ στερήσῃ τις διὰ μιᾶς διακασίους ἐξήκοντα ἄρχοντας τοῦ ἀξιώματός των. Ἐν τούτοις εἶδομεν ὅτι οἱ πρίγκηπες οὗτοι ἦσαν πρόσκομμα διαρκὲς εἰς τὰς μεταρρυθμίσεις· ἃς ἐφρονοῦμεν νὰ πραγματοποιήσωμεν ἐν τῷ ἐσωτερικῷ καὶ εἰς τὴν πρόοδον ἣν ἐπεποθοῦμεν ἐν ταῖς σχέσεσιν ἡμῶν πρὸς τοὺς ξένους. Κατ' ἀκολουθίαν, ὡς πάντες ἠξεύρουσι, μετέβην παρὰ τοῖς Σατσούμα καὶ τοῖς Σοσιού, καὶ ἐπεισα τοὺς ἐγκριτοτέρους τῶν ἀνδρῶν ὅπως ἐγκρίνωσι τὴν ἄμεσον καὶ πλήρη κατάργησιν τῶν φυλῶν. Οἱ Τόσα, προσκληθέντες νὰ συνενωθῶσι πρὸς ἡμᾶς, ἐπίσης συνήνεσαν. Ἡδὴ δὲ ἀσχολούμεθα ὅπως σχηματίσωμεν αὐτοκρατορικὴν φρουρὰν ἐκ δεκάκισ χιλίων ἀνδρῶν καὶ στρατόν. Αἱ τρεῖς πατρίαι ἔστειλαν ἡμῖν τοὺς πολεμιστάς των, καὶ αἱ λοιπαὶ δὲ θ' ἀναγκασθῶσι νὰ μιμηθῶσι τὸ παράδειγμα,

ὥστε θὰ ἔχωμεν τοιοῦτοτρόπως τὰ μέσα νὰ κατασυντρίψωμεν πᾶσαν ἀντίστασιν.

«Ἡ αὐτοκρατορική κυβέρνησις συνέστη ἐν Ἰέδω καὶ ἐκεῖ θὰ συγκεντρώσῃ ὅλους τοὺς κλάδους τῆς ὑπηρεσίας, αὕτη δὲ θὰ ἐπιβάλλῃ καὶ εἰσπράττη τοὺς δασμοὺς καὶ φόρους. Αἱ πρόσοδοι ἡμῶν ἀνέρχονται εἰς δώδεκα ἑκατομμύρια ρίος, τὰ δὲ ἐν ταῖς παραλίαις πόλεσιν εἰσπραττόμενα δικαιώματα εἰσὶν ἀσήμεντα. Δυσχερὲς μὲν τὸ ἔργον ἡμῶν, πλὴν θὰ ἐπιτύχωμεν. Οἱ σογοὺν ἐψεύσθησαν, ἡμεῖς ὅμως εἰς πάντας θὰ εἴπωμεν τὰ ἀληθῆ».

Οἱ δύο υἱοὶ τοῦ Ἰθακούρα εἰσὶν εἰς Νέαν Ὑόρκην, ὅπερ τοῦ συρμοῦ, διότι οἱ ἐξέχοντες στέλλουσι τὰ τέκνα των εἰς Εὐρώπην καὶ εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας. Οἱ ἐπιστρέφοντες εἰσὶν ἐνδεδυμένοι εὐρωπαϊστὶ, πλὴν πιθηκίζουσιν. (Ἐνταῦθα ὁ συγγραφεὺς κακίζει, δικαίως, τὴν πρὸς τὸ μιμεῖσθαι τ' ἀλλότρια τάσιν τῶν Ἰαπώνων, ἀποδεικνύει ὅτι οἱ εἰς τὰ ξένα χάριν ἐκπαιδεύσεως μεταβαίνοντες μᾶλλον διαφθείρονται, κτλ. ὡς καὶ προλαβόντως ἐξέθηκε).

(12 Σεπτεμβρίου). Ἐπισκέφθημεν τὸν πρωθυπουργὸν Σάνζον, οὗ τὸ γιάσκι ὁμοιάζει πρὸς τὸ τοῦ Σάββα καὶ τοῦ Ἰθακούρα. Ἐνῶ διηρχόμεθα διὰ τῶν θαλάμων εἶδον μεγάλα καὶ ὠραῖα ἀλεξίπυρα ἐκ παλαιᾶς λάκας τεθειμένα πρὸ τῶν θυρῶν εἰσῆχθημεν δὲ ὑπὸ δύο ὑπαλλήλων. Οἱ μεγάλοι ἄρχοντες, οἱ κουζέ, ὑπηρετοῦνται ὑπὸ παίδων· οὗτοι δὲ ἐμφανίζονται εἰς τὸ ἐλάχιστον νεῦμα τοῦ κυρίου των, προσέρχονται ἐνώπιόν του ἡρέμα, λαμβάνουσι τὴν διαταγὴν καὶ ἀπομακρύνονται δρομαῖοι. Τὸ σέβας, ἡ πίστις, ὁ ζῆλος, ἡ ἀφοσίωσις ἀπεικονίζονται εἰς τὴν στάσιν τοῦ παιδός.

Ὁ Σάνζο ὑπεδέχθη ἡμᾶς φέρων τὴν μεγάλην στολὴν τῆς αὐλῆς, χιτῶνα μεταξωτὸν πλουσίως πεποικιλμένον καὶ μὲ πλάτειας καὶ δυσκάμπτους χειρίδας ὁμοιάζουσας πρὸς πτερὰ· φέρει δὲ τὸν ἐπίσημον μέλανα ἐκ χάρτου βερνικωμένου πῖλον, ὅστις

καλύπτει μόνον τὸ κεκαρμένον μέρος τῆς κεφαλῆς καὶ ἀνορθοῦται ὀπισθεν. Ὁ ὑπουργὸς μ' εἶπεν ὅτι ἔχει ἡλικίαν τριάκοντα καὶ ἐνὸς ἔτων, ἀνήκει δὲ εἰς μίαν τῶν ἀρχαιτέρων οἰκογενειῶν τοῦ Κιότου καὶ τὴν θέσιν του ὀφείλει εἰς τὸ λίαν ἐνεργὸν μέρος ὅπερ διεδραμάτισεν ἀρχομένης τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1868, ὅτε ἐκηρύχθη ἐκ τῶν πρώτων κητὰ τοῦ σογού. Ὅπως ὁ Σάνζος διὰ τῆς εἰς Κιότον παρουσίας του συντελεῖ ἰσχυρῶς ὅπως αἱ πατρία Κιουσιου ὦσιν εὐνοϊκοὶ πρὸς τοὺς μεταρρυθμιστάς, εὐτὼ καὶ ὁ Σάνζος, ὡς πρωθυπουργός, ἐξασκεῖ ἀνάλογον ἐπιρροὴν ἐπὶ μερίδος τινὸς τῶν ἀρχαίων εὐγενῶν. Εἶναι δὲ λόγου ἄξιός μᾶλλον ὡς ἐκ τῆς κοινωνικῆς θέσεως καὶ τοῦ ὀνόματός του.

Ἡ συνδιάλεξις ἡμῶν, διακοπεῖσα ἐκ τῶν ἀναψυκτικῶν ποτῶν ἅτινα οἱ ἀλόλουθοι ἔφερον καὶ ἀπεκόμιζον μόλις διὰ τῶν ἄκρων τοῦ ποδὸς θίγοντες τὰς ψιάθους, ἐπανελήφθη μετὰ τὸ δειπνάριον· περιεστρέφετο δὲ εἰς πράγματα μικρὸν παρέχοντα τὸ ἐνδιαφέρον. Ἐν τούτοις ὁ Σάνζος μ' εἶπεν: «Εὐαρεστήθητε νὰ μοὶ παράσχητε τὰς ἡμετέρας συμβουλὰς περὶ τῆς τέχνης τοῦ κυβερνᾶν, διότι μεγάλην μὲν θέσιν κατέχω, ὀλίγην δὲ πείραν. Ἡ φράσις αὕτη βεβαίως ὀφείλεται εἰς εὐγένειαν τρόπου, ἀλλὰ συνάδει πρὸς τὴν νῦν τῶν πνευμάτων διάθεσιν. Τὸ αὐτὸ πνεῦμα θ' ἀνεύρῃ τις καὶ εἰς τοὺς λόγους· οὐθὲν μοὶ ἀποτεῖνῃ ὁ μικᾶδος κατὰ τὴν ἀκρόασίν μου καὶ οἵτινες μοὶ ἀνεκοινώθησαν προκαταβολικῶς. Θέλουσι νὰ μάθωσι παρὰ τῶν Εὐρωπαίων καὶ τοῦτο προθύμως ὁμολογοῦσι».

(13 Σεπτεμβρίου). Μέλλομεν καὶ δεῦτερον νὰ ἐπισκεφθῶμεν τὸν μέγαν ναὸν τῆς Ἀσκούσας, ἐν τῶν θαυμάτων τῆς Ἰέδου· καταβαίνομεν δὲ εἰς τὴν παραλίαν καὶ ἐπιβιβαζόμεθα ἐπὶ ἐνὸς τῶν ἰδιαιτέρων πρὸς τέρψιν πορθμείων ἅτινα εἰσὶ τοῦ συρμοῦ διὰ τὰς νυκτερινὰς ἐκδρομὰς καὶ ἅτινα ἀγαπῶσιν οἱ πλούσιοι νέοι καὶ αἱ μολπάστρι-

αι. Οὐδὲν καθαρώτερον καὶ κομψότερον τῶν μικρῶν τούτων λέμβων· μόνον δὲ ἡ χαμηλοτάτη ὁροφὴ τοῦ θαλάμου σ' ἀναγκάζει νὰ εἰσέλθῃς ἔρπων καὶ νὰ ἐνοκλάσῃς ἢ νὰ ἐκταθῇς ἐπὶ τῆς ψιάθου, ἥτις εὐτυχῶς εἶναι λίαν καθαρὰ. Ὅταν ἐπέλθῃ ἡ νύξ ἀναρτῶσι φανὸν ποικιλόχρουν, τὰ πλοῖα δὲ ταῦτα ὁρώμενα ἐκ τῆς παραλίας ἢ ἐπὶ τῶν διωρύχων τῆς πόλεως ἀποτελοῦσιν ἐντύπωσιν πυρολαμπίδων περιπταμένων ἐπὶ τοῦ ὕδατος.

Ὁ ἄνεμος εἶναι δροσερός καὶ ὁ κόλπος ἐλαφρῶς συττέλλεται. Πρὸς τ' ἀριστερὰ ἡ μὲν ὑπάρχουσι χαμηλὰ ἀκρωτήρια, διατεμνόμενα ὑπὸ μικρῶν ὄρμων, κεκαλυμμένα ἀπὸ χλόης, κένδρους, ἐλάτας, κήπους, παραδείσους, ὧν μᾶλλον πυκνόφυλλος εἶναι ὁ τοῦ αὐτοκρατορικοῦ μεγάρου τοῦ Χαμαγοτέν. Οἰκίαις αὐδαμοῦ ὑπάρχει ἴχνος. Πρὸς τὰ δεξιὰ ἡμῶν, εἰς τὰ μεσημβρινὰ, εὐρηται ὁ εὐρύς κόλπος, καὶ ὅπισθεν ἀπομακρύνονται πρὸς δυσμὰς αἱ σὺδενδροὶ κλιτύες τοῦ προαστείου Τακανάθας, οὗ ὑπέρκειται ἡ σημαία τῆς βρεττανικῆς πρεσβείας. Νοτιώτερον βλέπει τις τὰ μεμονωμένα φρούρια, διαβρεγόμενα ὑπὸ τῆς θαλάσσης καὶ εἰς τὸ βάθος, λευκόφαιον χρῶμα ἐπὶ λευκοφάου, τὰς κλιτύας τῆς Καναγάθας. Τὸ Φουτζιγλάμα, ὡς συνήθως, περιβάλλεται ἀπὸ νέφη, ἅτινα ἐνίοτε εὐαρεστοῦνται ν' ἀποσυρθῶσι καὶ δεικνύουσιν ὅτε μὲν τὸν κρατῆρα, ὅτε δὲ τὰ πλευρὰ τῆς κολοσσιαίας πυραμίδος. Τέλος, ἀφοῦ ἐπλεύσαμεν πάντοτε πρὸς νότον καὶ ἐψαύσαμεν τὰ ὑπόβαθρα τῆς ἀμερικανικῆς πρεσβείας, ἐτράπημεν πρὸς βορρᾶν καὶ εἰσεπλεύσαμεν εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ μεγάλου ποταμοῦ τῆς Ἰέδου.

Τὸν Σουμιδαγάθαν παραβάλλουσι πρὸς τὸν ἐν Λονδίῳ Τάμεσιν· μάλιστα φαίνεται πλατύτερος ἐπειδὴ αἱ πέριξ οἰκίαι εἰσι χαμηλαί. Τὸ θέαμα εἶναι χάριεν καὶ ἐνταυτῷ μεγαλοπρεπές. Εἰς τὰς ὄχθας ἐκτείνονται μακραὶ σειραὶ οἰκημάτων μετὰ μεγαλοπρεπῶν δένδρων. Βλέπει τις τριπλῆν, συνεχῶς δὲ τετραπλῆν σειρὰν ἡγκυροβολημένων

πλοίων λίαν ποικίλων καὶ ἐκ τῶν μᾶλλον φαντασιωδῶν σχημάτων, μεγάλαι δὲ τζογκαι, πεφορτωμένοι πραγματείας καὶ τρόφιμα, ἀνέρχονται πλησίον τὸν ποταμὸν, ἐνῶ ἄλλαι κατέρχονται κωπηλατοῦσαι. Ἡ κίνησις αὕτη, ἥτις τῶντι ἀνακαλεῖ εἰς τὴν μνήμην τὸν Τάμεσιν, ἀπόλυται καθ' ὅσον προχωρεῖ τις, ἀνωτέρω δὲ μόνον πλατεῖαν σινδόνην ὕδατος βλέπει τις ἀμφοτέρωθεν, παραδείσους, μέγαρά τινα τῶν δαίμιος καὶ τεῖσπωλεῖα· ἐνίοτε ἐπικρατοῦσιν ἀπόλυτος μοναξία καὶ σιγὴ καὶ νομίζει τις ὅτι εὐρίσκεται εἰς τὴν ἐξοχὴν καὶ ὄχι εἰς τὴν καρδίαν μεγάλης πρωτεύουσας. Διέβημεν ὑπὸ τὰς τέσσαρας μεγάλας γεφύρας δι' ὧν συνδέεται ἡ κυρίως πόλις πρὸς τὸ προάστειον Χόντζο καὶ ὧν ἡ μία κατεστράφη ὑπὸ τοῦ τελευταίου τυφῶνος.

Μετὰ ταχὺν πλοῦν, ὅστις διήρκεσε μίαν ὥραν καὶ τέταρτον καὶ καθ' ὃν διηνήσαμεν σχεδὸν δέκα μίλλια, ἀποβιβάζομεθα εἰς τὴν δεξιὰν ὄχθην, ἐπὶ τοῦ βορείου μέρους τοῦ Μίτζι, ὄχι ὁμῶς καὶ εἰς τὸ ἄκρον τῆς ἀπείρου ταύτης πόλεως· ἀνερχόμεθα δὲ βαθμίδας τινὰς καὶ εἰσδύομεν εἰς τὴν μακρὰν καὶ στενὴν ὁδὸν, περιβαλλομένην ἀπὸ ἐργαστήρια καὶ τεῖσπωλεῖα, καὶ ἄγουσαν εἰς τὴν μεγάλην εἰσόδον τοῦ ναοῦ. Μόλις δυνάμεθα νὰ διέλθωμεν διὰ τοῦ πλήθους. Ἐνταῦθα πωλοῦνται εἰκόνες ἀναθηματικαί, ἡγιασμένος χάρτης, διάφορα εἶδη μὴ ἱερὰ, ἀπόψεις καὶ εἰκόνες φωτογραφικαί. Οἱ Ἰάπωνες ἔμαθον ἄριστα τὴν φωτογραφίαν ἥτις πρὸ ὀλίγων ἐτῶν εἰσῆχθη παρ' αὐτοῖς καὶ ἐξασκεῖται σήμερον εἰς μέρη ἅτινα οὐδεὶς Εὐρωπαῖος ἐπεσκέφθη.

Ἀκολουθοῦμεν τὸ ρεῦμα καὶ εἰσέρχομεθα διὰ τοῦ μεγάλου πυλῶνος τοῦ λεγομένου τῶν πριγκίπων. Οἱ πριγκίπες δ' οὗτοι εἰσι θεοὶ καλούμενοι Νιό. Τὰ φρικαλέα πρόσωπά των, τὰ πεφυρμένα ἐρυθρὰ βαφῇ, προξενοῦσιν ἡμῖν φρικίασιν. Ἀπέναντι τοῦ πυλῶνος εἶναι ὁ ναὸς ὁ ἀφιερωμένος τῇ θεᾷ Κθανών. Ὁ ἐν Ἰοκοχάμα Κ. Μπεάτος ἐφωτογράφησεν αὐτὸν, πολλοὶ δὲ περιηγηταὶ περιέγραψαν· ἀλλ' οὔτε αἱ φωτογραφίαι,

οὔτε αἱ περιγραφαὶ δύνανται νὰ παράσχωσιν ἰδέαν τοῦ μυστηριώδους θελήτηρος τοῦ μέρους τούτου. Τὸ ἱερὸν εἶναι εἰς τὸ σκιδόφω. Ὁ χρυσοῦς διέρπει ἐπὶ τοῦ θυσιαστηρίου, διαχέεται περὶ τὴν θεὰν καὶ ἀπόλυται εἰς τὰ βάθη τοῦ παρεκκλησίου. Ἀνθρ, ἀλλόκοτα κοσμήματα, ἀγάλματα βάνουσα ἐμπνέουσιν ἀποκρύφους φόβους· ἐπὶ δὲ τῶν πλευρῶν ὑπάρχουσι, ἀναθηματικαὶ εἰκόνες, ὧν τινες εἰσὶ κεκαλυμμέναι διὰ μικρῶν χαρτίων ἃ οἱ πιστοὶ ἔπτυσαν κατὰ τῆς εἰκόνης. Ἐκὼν ὁ χάρτης μείνη κεκολλημένος εἰς τὴν εἰκόνα, σημείον ὅτι ἡ προσευχὴ εἰσηκούσθη. Δύο χρώματα ἐπικρατοῦσιν ἐν τῇ αἰθούσῃ, τὸ ἐρυθρὸν καὶ τὸ βιολέον, ὃν κεχρυσωμένον. Πλῆθος εὐσεβῶν συνωθοῦνται πρὸ τοῦ θυσιαστηρίου τῆς Κθανῶν· κάμπτοντες δ' ἐλαφρῶς τὰ γόνατα, τὴν κεφαλὴν κλίνοντες εἰς τὰ ἔμπροσθεν καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἔχοντες προσηλωμένους ἐν τῷ ναῷ, κροτοῦσι τρεῖς τὰς χεῖρας, καλοῦντες τὸν μέγαν Βούδδαν, ὅστις ἔρχεται κατὰ τὸν τρίτον κρότον. Τότε προσπίπτουσιν ἢ ὑποκλίνουσι. Τὴν τῆς προσδοκίας ἔκφρασιν διαδέχεται αἴφνης βαθεῖα σύννοια καὶ προσεύχονται ἐπὶ ἐν λεπτῶν, μεθ' ἃ ρίπτουσι χάλκινά τινα νομίσματα εἰς μέγα κιβώτιον, εἰς πολλὰ διαιρούμενον τμήματα, καὶ ἀποχωροῦσιν. Εὐθὺς τούτους διαδέχονται ἄλλοι. Μείνε ἐπὶ ἡμίσειαν ὥραν πλησίον τῶν πιστῶν, παρατήρησον τὴν μεταβολὴν τῆς φυσιογνωμίας των καὶ θὰ ὁμολογήσῃς ὅτι ὅντως εἰσὶ πιστοί. Ἀναμφιδόλως αἱ δεξασαί των εἰσὶ δεισιδαίμονες, πλὴν πιστεύουσι καὶ διέμεινον ἐπικαλούμενοι τὸν Θεόν, πλησιάζουσιν αὐτόν. Ἀδιάφορον ἂν οὗτος μὲν ἐπικαλεῖται τὴν εὐδωσιν ἐμπορικῆς πράξεως, ἐκείνη δὲ ἐσθῆτα ἢ πίστιν ὑπὲρ τοῦ συζύγου τῆς· πιστεύουσιν ὁμῶς. Παρὰ τῷ λαῷ, καὶ ἅπαντες οὗς βλέπεις ἐνταῦθα εἶπιν ἐκ τοῦ λαοῦ, ὑρίσταται τὸ θρησκευτικὸν αἶσθημα. Ὅσον δ' ἀφορᾷ τοὺς τῶν ἀνωτάτων τάξεων, ὀλίγιστοι, καὶ οὗτοι ἄνδρες, προσέρχονται ἐν τῷ ναῷ. Αἱ διαπρεπεῖς γυναῖκες οὐδέποτε ἔρχονται.

Μετὰ τὴν προσευχὴν ἢ ἀνάπαυσις. Ὑ-

ΠΕΡΙΟΔ. ΤΗΣ ΓΗΣ.

ψώθησαν πρὸς τὸν Θεόν, ἀληθῶς μὲν πρὸς τοὺς ψευδεῖς θεοὺς, πλὴν ἔπραξαν τοῦτο μετὰ συντριβῆς· ἤδη δὲ σπεύδουσι νὰ κατέλθωσι καὶ παραδίδονται εἰς τὰ ἐγκόσμια. Ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ τῆς θεᾶς μεταβαίνουσιν εἰς τὰ τεῖσιν πωλεῖται, εἰς τὰ καπηλεῖα ἐν οἷς πωλοῦσι τὸ σακὲ, εἰς τὰ μέρη ὅπου διασκεδάζουσιν, εἰς τὸ θέατρον καὶ εἰς τὰ περίφημα ἀγαλμάτια. Ἀπαντα τὰ καταστήματα ταῦτα, σκιαζόμενα ὑπὸ γηραιῶν δένδρων, εἰσὶ περικεῖται τοῦ μεγάλου ναοῦ· κατὰ δὲ τὴν πρῶτην ἐπίσκεψίν μου παρευρέθην εἰς τινὰ τῶν θεατρικῶν τούτων παραστάσεων.

Γυνὴ φιλάρεσκος διατηρεῖται ὑπὸ φαλακροῦ ἐσχατογήρου, πλὴν νέος κομψὸς ἀπολαύει συγχρόνως τῆς εὐνοίας τῆς συζύγου καὶ τῆς παλακίδος τοῦ γέροντος. Ἡ τελευταία ζῆλει τὴν σύζυγον, αὕτη τὸν ἄνδρα τῆς, ὁ νέος ἐραστὴς τὸν γέροντα καὶ ὁ γέροντα τὸν νέον ἐραστήν. Ἡ ὑπόθεσις, ὡς βλέπει τις, εἶναι λίαν εὐστροφος καὶ ἐλευθέρα ἢ παράστασις, ἀλλ' ἡ πλοκὴ εἶναι καλὴ καὶ οἱ ὑποκριταὶ εἰσὶν ἄριστοι. Εἶδον εἰς τὸ *Palais-Royal* ἦττον πνευματώδη καὶ μᾶλλον ἐλεύθερα *vaudevilles*, μὲ τὴν διαφορὰν ὅμως ὅτι παρ' ἡμῖν τὰ πάντα λέγονται, ἐνῶ ἐν τῇ Ἰαπωνίᾳ τὰ πάντα πράττονται ἐν τῇ σκηνῇ. Τὸ δημόσιον συνίστατο κυρίως ἀπὸ γυναικας καὶ ἀπὸ νεάνιδας γελώτας πολὺ· καθ' ἃ δὲ μετὰ διαβεβαιώσιν, εἰσὶ κατὰ μέγα μέρος κυρίαι τιμίαι, ἀνήκουσαι ὁμῶς εἰς τὸν λαόν.

Εἰσερχόμεθα εἰς τὸν οἰκίσκον τὸν περιέχοντα τὰ ἀγαλμάτια· βλέπει τις δὲ σκηνὰς θαυματουργιῶν, ἐμφανίσεις θεῶν, μάχας, γεγονότα διαβεβαιωθέντα διὰ τῆς παραδόσεως. Τὰ ἀπεικάζματα, εἰς μέγεθος φυσικόν, εἰσὶν ἐξ ἰνδοκαλάμου καὶ ἐκ ναυτοχάρτου, φέρουσι δὲ ἐνδύματα μεταξωτά. Ἐκαστον σύμπλεγμα εἶναι μεμονωμένον καὶ τεθειμένον εἰς σκὸν περιστῶντα τὸ μέρος ὅπου τὸ συμβᾶν ἔλαβε χώραν. Ἡ ἀξία τῶν ἀγαλμάτων τούτων συνίσταται εἰς τὸ ὅτι ἐπιζητεῖται τὸ πραγματικόν, τὸ αἶσθημα τῆς φύσεως, ἡ μελέτη καὶ ἡ γνώσις τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος καὶ εἰς θαυμασίαν εὐχέρει-

αν τοῦ ἐκφράζειν διὰ μικρᾶς δαπάνης τὰς συγκινήσεις καὶ τὰ πάθη, ἥτοι τὴν ὀργὴν, τὸν φόβον, τὴν ἀνυπομονήσιν, τὸν φυσικὸν ἔσωτα καὶ ἐνταῦθα ἡ τάσις πρὸς τὸ γελοῖον εἶναι πρόδηλος. Ἡ πρώτη πρόθεσις εἶναι νὰ παραγάγῃ ἐντύπωσιν εἰς τὸν θεατὴν καὶ ὅχι νὰ τέρψῃ αὐτόν· ἀκουσίως ἡμῶς ἢ ἐν ἀγνοίᾳ τοῦ ὁ καλλιτέχνης μὴ γνύει τὸ ἀστεῖον τῷ τραγικῷ, ὥς εἰ ἤθελε νὰ σοὶ εἴπῃ· μὴ συγκινεῖσαι πολὺ, διότι δὲν ὀφείλεις νὰ πιστεύσῃς ὅ,τι σοὶ διηγοῦμαι.

Κατὰ τὴν ἐπάνοδον, ὅπως ἀποφύγωμεν τὴν τρικυμιώδη θάλασσαν καὶ τὸν ἐναντίον ἀνεμον, διαβαίνομεν διὰ τῶν ἐσωτερικῶν διωρύχων, ὧν τὸ εὐρὺ σύμπλεγμα ἐν παντὶ καιρῷ διευκολύνει τὰς συγκοινωνίας μεταξὺ τῶν διαφόρων συνοικιῶν τῆς πόλεως. Οἱ πορθμεῖς ἡμῶν κωπηλατοῦσιν, ἡμεῖς δὲ, ἐξηπλωμένοι ἐπὶ τῶν ψιάνων, βλέπομεν φεύγονταν τὴν ὄχλην.

Ὁ ἥλιος εἶναι ἤδη πρὸς τὴν δύσιν, κύματα δὲ φώτων κιτρίνων πλημμυροῦσι τὰς στέγας, κατέρχονται εἰς τὰς ὁδοὺς, ὑποκιρτῶσιν εἰς τὴν ἐπιφάνειαν, τὴν ὅτε μὲν στενὴν, ὅτε δὲ πλατεῖαν, τῶν διωρύχων. Διολισθαίνομεν πρὸ τῶν ἀτελευτήτων σειρῶν τῶν οἰκιῶν, πρὸ τῶν ἀθλίων καλυβῶν, ὧν τινὰς ἀνέτρεψεν ὁ τελευταῖος τυφὼν (α), πρὸ τῶν πελωρίων γίασκῃ τῶν θαῦμιο, τῶν μὲ μέλανα ὑπόβαθρα, μὲ λευκὸν τὸν ἄνω τοῖχον καὶ βαρεῖαν ὀροφήν. Ἐκεῖ, ὡς εἴπομεν, οἰκοῦσιν οἱ εὐγενεῖς τῶν πατριῶν καὶ οἱ ὑπηρέται. Τετράγωνοι, χαμηλαὶ καὶ πλατεῖαι ὀπαί, κλειόμεναι ὑπὸ μελανῶν θυφράκτων, χρησιμεύουσιν ἀντὶ παραθύρων. Κατὰ τὴν ἡμέραν τὸ βλέμμα δὲν δύναται νὰ εἰσδύσῃ· ἀλλὰ τὸ ἑσπέρας, ὅταν ἀναφθῶσιν οἱ φανοί, ἀνακαλύπτει τις λαμπρὰς ἐσωτερικὰς σκηνάς. Ἡ μεγάλη πύλη τῶν πυργοδάριδων αὐτῶν εὐρηται εἰς τι τοῦ τείχους βάθος, τὰ δὲ δύο θυροφυλλὰ, ὄντα ἐκ ξύλου καὶ περιβεβλημένα σίδηρον καρ-

φωμένον, σκέπονται ὑπὸ στέγης ἐκ σχιστολίθου ἢ πλίνθων. Ὅταν ᾖναι ἀνοικτὰ, σκέπονται ἐν τῷ ἐσωτερικῷ ὑπὸ μικρῶν προστεγασμάτων ἐξερχομένων τοῦ τοίχου κατ' εὐθείαν γωνίαν. Ἐὰν ὁ περίβολος ἀνακαλῇ εἰς τὴν μνήμην τοὺς ἡμετέρους στρατῶνας, ἡ πύλη μὲ τὸ οἰκόσημόν της, τὸ λεπτῶς γεγλυμμένον, παρέχει τῇ οἰκοδομῇ ὄψιν εὐγενῆ. Θ' ἀναγνωρίσῃ τις ἐκ τούτων τὸ ἐνδιαίτημα μεγάλου τιμαριώτου κυρίου ἀκουσίως· του μεταβληθέντος εἰς αὐλικὸν καὶ λαμβάνοντα τὰ προφυλακτικὰ μέτρα του.

Εὐρισκόμεθα ἤδη εἰς συνοικίαν ἡττον ἀριστοκρατικὴν, ἀλλὰ μᾶλλον ζωηράν· εἶναι δ' αὕτη τὸ ἐμπορικὸν μέρος τοῦ Σότο Τζίρο. Πενταχοῦ ὑπάρχουσιν ἀστικάι οἰκίαι, ἔχουσιν τὰ νῶτα ἐστραμμένα πρὸς τὴν διώρυχα καὶ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ ἐργαστήρια καλῶς ἐφωδισμένα. Ἐπὶ τῶν προκυμαιῶν, αἱ παρερχόμεθα, εἰς τὰς παραπλεύρους τῶν διωρύχων ὁδοὺς βλέπει τις μεγάλην κίνησιν, σπανίως ὁμῶς πλῆθος, ἥτοι ζιριγκίσα, κάγκος φερόμενα ὑπὸ κουλὴ κραυγαζόντων Χάϊ, χάϊ, γυναῖκας κλινούσας πάντοτε πρὸς τὰ ἐμπρὸς καὶ βαδίζούσας ἀδεξιῶς (χάρις εἰς τὰ πέδιλα αὐτῶν φέρουσιν), ἱερεῖς ἔχοντας κεκαρμένην τὴν κεφαλὴν καὶ φέροντας πλατεῖς χιτῶνας κιτρινόχρους ἢ ἰοχρούς, πολλοὺς στρατιώτας τοῦ νῆου αὐτοκρατορικοῦ στρατοῦ, ἐνδεδυμένους κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἡττον ὡς οἱ Εὐρωπαῖοι, καὶ σαμουράη φέροντας ὀριζοντίως εἰς τὴν ζώνην των τὰ δύο ξίφη καὶ κινουμένους ὑπερφηφῶς καθὼς αἰσθανομένους ὅτι πάντες θὰ σταθῶσιν ὅπως διαβῶσιν οὗτοι.

Ἡ ἀτμοσφαῖρα εἶναι χλιαρὰ, ἀκατάστατος καὶ πυρετώδης, ἐλαφρῶς δὲ λικνιζόμενοι ἐν τῷ ἡμετέρῳ πορθμείῳ προβαίνομεν· καὶ ὁμῶς ἀπὸ δύο ὁρῶν ἐξεκινήσαμεν. Ὁ δύνων ἥλιος γίνεται ἄφαντος ὀπισθεν μαύρων καὶ χρυσοποικίλων νεφῶν. Πρὸ ἡμῶν ἡ διώρυξ ἐκτείνεται ὡς πλατεῖα ταινία ἀρχαίου μεταξωτοῦ ὑράσματος, ἔχοντος χρῶμα ζάμβουκος. Αἱ μέλαναι σκιαγραφίαι τῶν λοιπῶν πορθμείων καὶ τῶν γυμνῶν πορθμέ-

(α) Ὁ τῆς 12[24] Αὐγούστου τυφὼν ἠρτήμωσε πολλὰς συνοικίας τῆς Ἰέδου καὶ κατέστρεψεν ὀλοκλήρους ὁδοὺς.

ων των, ὀρθίων, φεύγουσιν ὡς σκιαί. Πρὸς τ' ἀριστερὰ καὶ τ' ἀπέναντι ἡμῶν αἱ εἰκίαι καλύπτονται ἀπὸ μέλαιναν καὶ διαφανῆ ὀθόνην ἐν ᾗ ὑποτρέμουσι πορφυραὶ αὐταύγειαι· πρὸς δὲ τὰ δεξιὰ στίχοι μικρῶν οἰκίων καὶ δένδρων, φωτιζομένων ὑπὸ μαγικῶν ἐκλάμψεων, αἵτινες ὑπὸ τὸ πλάτος τοῦτο συνήθως προηγούνται τῆς νυκτός, συγχέονται, τρόπον τινά, εἰς φωτεινὴν ὕλην ἧς τὸ χρῶμα δὲν περιγράφεται.

Ἐντούτοις ἡ κίνησις ἐπὶ τῶν διωρύχων ἔπαυσεν, ἐνῶ δὲ διαβαίνομεν ὑπὸ τὰς ἀναριθμήτους γεφύρας, βλέπομεν τοὺς καθυστερήσαντας, οἵτινες σπεύδουσι γοργῶ τῷ βήματι ὅπως φθάσωσιν εἰς τὰς οἰκίας των

πρὶν ἐπέλθῃ ἡ νύξ. Εἰς τὰς ὁδοὺς, ὧν ἡ ἔξοδος πρὸς τὰς διωρύχας, ἄρχονται λάμποντες οἱ κεχρωματισμένοι φανοὶ οἵτινες ἀναρτῶνται εἰς τὸν οὐδὸν τῶν οἰκιῶν, τὰ δὲ πεζοδρόμια τῶν προκυμαιῶν εἰσὶν ἔρημα. Ἄκρα ἤδη πέριξ ἡμῶν μόνωσις. Τέλος κάμπτομεν τοὺς τοίχους τοῦ παραδείσου τοῦ Χαμαγοτέν καὶ μετὰ τινα λεπτὰ ἀναγόμεθα εἰς τὴν θάλασσαν. Ὡς ἐκ τοῦ νοτιοδυτικοῦ ἀνέμου τὸ μικρὸν πορθμεῖον ἡμῶν ὀρχεῖται ἀλλ' ἀντέχει κρατερῶς καὶ ἀπὸ ὄρμου εἰς ὄρμον, ἀπὸ ἀκρωτηρίου εἰς ἀκρωτήριο φθάνομεν εἰς τὴν ἀποβάθραν καὶ μετὰ ἐν τέταρτον τῆς ὥρας εἰς τὴν πρεσβείαν.

ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΥ ΤΟΜΟΥ.